KÖNYVISMERTETÉS, ÚJDONSÁGOK

Marcus Fabius Quintilianus: Szónoklattan

(SZERK.: ADAMIK TAMÁS; KALLIGRAM, POZSONY, 2008.)

A pozsonyi Kalligram Kiadó idei, legújabb kiadványa Adamik Tamás szerkesztésében látott napvilágot. A *szónoklattan* cím csak egy keresztmetszetét jelöli Quintilianus gazdag tevékenységének, ugyanakkor, utal arra a szellemtudományi forrásra is, amiben gyökerezik a grammatika és az antik stíluselmélet, irodalomkritika. A 859 oldalnyi kötet gazdag alapirodalmat jelent az irodalomtudomány számára, de a nyelvészeti gondolkodás huszadik századi elemzéséhez is segédanyag lehet. A római jogi gondolkodás, bírósági gyakorlat közvetlen tanulmányozásához is hozzájárul, mivel korabeli, s még korábbi jogi esetek elemzései olvashatók a könyvben. Egyúttal a szerkesztett kiadvány az etika, pedagógia, pszichológia alapműveként is meghatározható.

Fináczy Ernő szerint „Quintilianusban tehát él az a meggyőződés, hogy az általános műveltség elhatározó kelléke nemcsak a tudás, hanem az erkölcsiség is. Ezzel olyan pedagógiai eszményt hirdetett, mely (éles ellentétben az ő korának hanyatló erkölcseivel) még egyszer nemes, fennkölt tisztaságban mutatja be a művelt rómait. Eszménye a humanitás, a teljes tisztaságban tündöklő emberi jellemesség."

A fülszövegben olvasható sorok is a mai tudományos rétegek, különvált tudományterületek közös szellemtudományi gyökereit világítják meg. Quintilianus valóban a Kr. u. első század egyik nagy római rétora volt, aki a helytartó, Galba által került Rómába. Ugyanakkor a rómaiaknál és görögöknél hagyományosan nem csupán az ékes beszédre, hanem az életre is felkészített a szónoklattan. A különböző korokban más-más hangsúlyt kapott vagy éppen veszített a retorika. Az elmúlt két, három évtizedben azonban ismét reneszánszát éli a műfaj. Ennek bizonyítéka, hogy több országban újra lefordították Quintilianus művét. A teljes magyar fordítást tartalmazza Adamik Tamás munkája.

Magyarországon három területen érződik Quintilianus hatása: irodalom, retorika és pedagógia. Először 1832-ben jelent meg magyar nyelven pedagógiai tartalmú írása. A gyermek egyéniségéről írottak akár gyógypedagógiai értelmezéssel is bírhatnak. „A tanítónak mindenekelőtt tanulmányoznia kell a gyermeki lélek ezen veleszületett hajlamait és tehetségeit: ezekhez alkalmazza eljárását. Tudnia kell, hogy a természet ellen nem lehet cselekednie."

A kötetben többek között olyan izgalmas kérdésekről olvashatunk, mint magánoktatás vagy iskola, olvasás kisgyermekek számára, mikor bízzuk a gyerekeket rétorra, a tanár jelleme és kötelességei. Igazi kincsesbánya mindenki számára, aki a nyelv művelésével foglalkozik. A XXI. századi ember számára is tartalmas, hasznos gondolatok, szükséges tudás található a hiánypótlóan gazdag szöveggyűjteményben. A fenti kérdések ma is megválaszolásra várnak, újra és újra keressük a helyes utat. A múlt felidézése, a korábbi tapasztalatok átgondolása gyakran segít egy-egy aktuális probléma megoldásában.

A beszéddel foglalkozó valamennyi gyógypedagógus, különösen azonban a logopédusok izgalommal forgathatják ezt a művet. A beszédművelés keretében egyes fejezetei tananyagként is bekerülhetnek a gyógypedagógusképzés irodalmába.

Papp Gabriella
ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar
Tanulásban Akadályozottak és Értelmileg Akadályozottak Pedagógiája Tanszék

Európai nyelvművelés – Az európai nyelvi kultúra múltja, jelene és jövője

(SZERK. BALÁZS GÉZA ÉS DEDE ÉVA; INTER KHT.–PRAE.HU, BUDAPEST, 2008. 434 OLDAL.)

Néhány hete jelent meg a Balázs Géza és Dede Éva által szerkesztett *Európai nyelvművelés* című, első pillantásra is tekintélyt parancsoló tanulmánygyűjtemény. A kötet több mint negyven tanulmánya a laikus számára is érthető nyelven bemutatja az európai országokban zajló nyelvstratégiai-nyelvművelési tendenciákat, folyamatokat.